

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Basilica SS. Vdalrici Et Afræ Avgvstæ Vindelicorvm

Hertfelder, Bernhard

Augvstæ Vindelicorvm, 1627

Capvt I. Templorum Religio laudatur. Eam apud Antiquos celebrem; In Germaniâ quoque peæcipuam semper fuisse.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38643

BASILICÆ
 SS. V DALRICI
 ET AFRÆ AVGV-
 STÆ VINDELICORVM

Historiæ.

PARS PRIMA.

CAPVT PRIMVM,

*Temporum Religio laudatur. Eam apud antiquos celebrem; In
 Germaniâ quoq; præcipuam semper fuisse.*

Nter ea ædificia, quæ pu-
 blicum Vrbi decus atque ornamen-
 tum adferre solent, præcipuam dig-
 nitatem iure obtinent Tempia. His
 Religionem inesse nemo est qui ne-
 sciat. Nam & ipsi Gentiles olim tam
 longè ab omni Pietate alieni non
 fuerunt, quin Dijs suis et si fictitijs, iisdemq; omni vitio-
 rum turpitudine commaculatis splendidissimas tamen
 atque sumptuosissimas ædes extruendas, easq; orna-
 mentis ac donis largissimis instruendas esse crederent.
 Hac in re pietatem suorum Atheniensium magnificè
 laudasse videtur Græcus ille orator Demosthenes ^(a) qui
 in tertiâ suâ Olynthiacâ ita loquitur. *In ipsâ Vrbe spectate*
quales & publicis & priuatis in rebus se præbuerint. Publice igitur
ædificia & ornamenta talia & tanta nobis Fanorum & que his con-
tinentur donariorum instruxere, vt ad illorum excellentiam à posteris
addi nil possit. Taceo alias Gentes, quarum non minus Re-
ligionis studium. De Romanis hoc solum addo ex pro-
 batissimo Auctore; ^(b) Eos vt in ceteris omnibus ita in
 hac

^(a) Demosth. p. Olynth.

^(b) Epist. lib. 3. de Magn. Rom.

m sacrarum
 & Afræ.
 Tempia Diana.
 Iomonis opus.
 Tabo Fana Dearum.
 Verba tuos.
 Tempia.
 omum:
 extollo vel artem.
 nos.
 oria muros
 nitent.
 a columnis,
 nda suis.
 do funera vitam.
 lit.
 ora Bustum,
 ostia micant.
 a vel auro,
 operosa Dear.
 ce coruscant.
 crata Iubar.
 dida luce,
 nites.

hac parte alijs populis superiores & verè admirandos fuisse, siue enim Numerù spectes, inuenies quadringenta viginti quatuor Tēpla Romæ fuisse; siue altitudinem tectorum, Rutilius Poëta hyperbolicè ad Romam dixit,

Non procul à Cælo per tua Tempia sumus;

Siue denique ornamentorum splendorem ac magnificentiam; Non Marmore solum parietes nitabant, sed auro lacunaria, tecta, foresque radiabant, vt merito idem Poëta dixerit

Ipsos crediderim sic habitare Deos.

Sed de vanis hisce Gentilium Fanis iam satis hæc; Quæ si non inanibus illis Deorum monstris sed potius vni, vero ac viuo DEO condidissent, quem certè Naturâ ipsâ duce, si voluissent, & scire poterant, & colere debebant, *Nemo enim est*, inquit Damascenus, *(c) cui non naturaliter insitum sit vt DEVM esse perspectum habeat*, pro?

(c) Damasc. l. 8. Orth. Fid. c. 1.

quantæ Virtutis ac pietatis laudem apud posteros promeruissent? Ad Christiana igitur secula & Tempia conuertimur. Ea primis Ecclesiæ temporibus partim Delubris Gentilium successere, quorum plurima in Sanctorum Martyrù Memorias fuere conuersa, quod multis retrò seculis futurum aliquando præuidens Mercurius ille Trismegistus vehementer indoluit, qui apud D.

(d) Aug. l. 3. de Ciuit. c. 18. mult.

Augustinū (d) fatetur venturum esse tempus quo illa Delubra auferretur ex Agypto, *Tunc terra ista Sanctissima, inquit sedes Delubrorū atq; Templorū, sepulchrorū erit mortuorumq; plenissima. Loquebatur nimirū per eum, vt idē S. Augustinus interpretatur, dolor Damonū, qui suas futuras penas apud Sanctorū Martyrū Memorias imminere merebant. In multū enim altibus locis torquentur & consistunt, & de possessis corporibus hominū excutuntur.* Hactenus Augustinus. Partim etiam à fundamentis per Christianos erecta fuere Nā ab initio nascens Ecclesiæ sub ipsis etiā persecutionum procellis Christianos non tantum priuatas domos aut cryptas quibus ad Synaxim cōuenire possent, sed etiā Tēpla satis celebra & ampla, eaq; pretiosissimā suppellectile, lucernis alijsq; vasis aureis & argenteis instructa atq; ornata habuisse Ecclesiastica tradit historia. (e) Certè temporibus Cornelij Papæ qui Pontificatum

(e) apud Baron. Anno C. 17.

tificatum in
mæ fuisse Ec
eiusdem Epit
plurimas fu
imperij anno
ta esset pers
Marcio adue
vni Imperi
Domini testa
bus & ipsi d
norum ex co
Postqua
Imp. Temp
Christo ac no
essia munifi
tuendis ac d
te Gentilū H
uitiā immod
redarguunt.
laudibus effe
de Munificen
Henricus Spo
uissimæ dom
peret numer
Templi que ti
traditione
Quod F
be Romano
pluribus spa
parua sumpt
gio quāuis nō
culam per alic
infano furore
tur. Fuit autē
que passim cre
do fore fatale
prodigiæ celo
prio morum

tificatum inijt Anno CC. LIV. quadraginta & sex Roma fuisse Ecclesias ad Christianū vsū excitatas testatur eiusdem Epistola ad Fabium Antiochenum. Alibi quoq; plurimas fuisse ex eo fit manifestum quod Diocletiani Imperij anno XIX. cū sæuissima omnium concitata esset persecutio, nouo aduersus Christianos mense Martio aduentante die Paschatis per vniuersum Romanum Imperium promulgato edicto, ipso die Passionis Domini teste Theodoro (f) aut certè quod vult Eusebius (g) ipsi diebus Paschalibus omnes Ecclesiæ Christianorum ex composito dirutæ ac prostratæ fuerint.

(f) Theod. 2i
hist. 38. in fin.
(g) Euseb. in
Choron.

Postquam reddita Ecclesiæ Pax per Constantinum Imp. Templaq; Dijs ac eorum vanis cultoribus clausa, Christo ac nobis aperta fuere, difficilè creditu est, quam effusa munificentia eiusdem Imperatoris fuerit in extruendis ac dorandis tã Romę quam alibi Ecclesijs. Certè Gentiliū Historici (h) de hoc queruntur, cū eū per inuidiã immoderatę profusionis & inutiliū structurarum redarguant. Sed multò rectiùs eū comendat & summis laudibus effert Anastasius Bibliothecarius in libello quē de Munificentia Constantini inscripsit. Ex quibus rectè Henricus Spondanus (i) cōcludit, hac quoq; ex parte nouissimæ domus (k) fuisse maiore quã primę gloriã, cū superet numerus & pretiū vasorū Romanæ Ecclesiæ vasa Templi quę tū à Salomone collata sunt, tū denuo in eius reedificatione restituta.

(h) Zef. lib. 2i
vid. in Conf.

(i) Spond. A.
G. 324. n. 21.
(k) Agg. 2i

Quod Romę Constantinus cœpit, idem toto orbe Romano fieri mandauit, vt scilicet Ecclesiæ amplioribus spatijs ædificarentur. Talibus initijs non parua sumpsit incrementa viresque Sacrorum Religio quãuis nō sine grauissimis aduersarijs qui Petri Nauiculam per aliquot secula medijs in fluctibus existentem in sano furore opprimere ac penitus subuertere nitentur. Fuit autē constans quorundam sed vana assertio, idque passim creditum, annum Christi Millesimum Mundo fore fatalem, vel certè fini propinquum; Nec deerāt prodigiæ cœlo terrãq; visa, Terræmotus, Cometæ, corruptio morum inter homines præsertim Ecclesiasticos,

quæ huiusmodi cladem prænuntiare poterant. Hinc
 prisca feruoris remissio, neglectus rerum sacrarum, tem-
 plorum cultus exiguus ac pænè nullus. Verùm clapsus
 duobus vltra Milleſimum annis, euascente illo rati-
 cinio, euauit & timor. Ideoq; vt Glaber Rodolphus
 scribit, tertio jam fere imminente anno contigit in vni-
 uerso pænè terrarum orbe, præcipuè tamen in Italia &
 Galijs innouari Ecclesiarum Basilicas, licet pleraq; de-
 center locatæ minimè indiguissent; æmulariq; vnam
 quamq; gentem Christicolarum aduersus alteram de-
 centiore frui. Erat enim instar ac si Mundus ipse excu-
 tiendo semet reiecta vetustate passim candidam Eccle-
 siarum vestem indueret. Tunc deniq; Episcopatum
 sedium Ecclesias pænè vniuersas ac cetera quæq; diuer-
 sorum sanctorum Monasteria seu minora Villarum
 Oratoria, in meliora quique permutauere fideles. Hæc
 ex Glabro Spondanus. (m) At Germania nostra quid?
 Laudatur planè apud Illustrissimum Cardinalem Bro-
 nium à Ditmario (n) Germanicarum rerum scriptore ac
 Episcopo Mersburgensi summa eius Religio. Et mi-
 rum est quod narrat circa annum Domini MXVII. in
 quadam eius primariâ ciuitate Kiouia plures quam qua-
 dringentas Ecclesias numeratas fuisse. Verum Kiouia
 hæc non Germaniæ sed Russiæ ciuitas est, fuitq; prius-
 quam ab hostibus expugnaretur eius Regionis Metro-
 polis. Maneat nihilominus Germaniæ sua Laus, quæ
 enim ciuitas in eâ est, in quâ non præclarissima sint ex-
 empla, quàm splendida olim Maiores nostri moliti fue-
 rint Templorum ædificia? Nos adhuc ea spectamus, mi-
 ramur ac possidemus. Quis verò aliter crederet gentem
 hanc præ alijs etiam nobilissimis Romani Imperij sedem
 ad se trahere potuisse, nisi pietate ac Religione viam sibi
 eò parasset? Sed heu! quàm degenerarunt postea recen-
 tiores? Videmus ipsi ac dolemus post discessionem il-
 lam superiori seculo factam ab Ecclesiâ in plurimas se-
 ctas diuisam pluribus in locis Religionem exulantem,
 pietatem proscriptam, templa spoliata, profanata,
 omnibus ornamentis ac donis priuata; Quis ergo mi-
 retur,

(l.) lib. 3. c. 4.

(m) Spond. A. C. 1003.

(n) Dittm. lib. 7.

retur, si multorum hominum pavidos animos subeat cogitatio de Mundi fine ac interitu? Signa hæc sunt quæ, si alia huius seculi mala adiungas, etiam sapientes perturbare possunt. Sed hæc etsi non vana, nobis tamen, Deo ita volente, incerta sunt. Videtur enim afflictæ nostræ Germaniæ post tam densas errorum tenebras, post graues animorum dissensiones atque etiam inter ipsos bellicos tumultus noua Lux oriri ac fausti aliquid prænuntiari, cum vbiq; locorum Tempa nouas induant facies, Diuinusq; cultus, qui ex crescentium malorum fluctibus omnino obrutus existimari poterat, indies fiat eminentior. Quis enim auitæ Religionis Princeps, quæ Ciuitas, qui sacrorum Antistites non toti incumbunt hodie in reparationem, erectionem ornatumq; Ecclesiarum, Monasteriorum siue Collegiorum? Felix Augusta & hac in parte præcipuè commendanda; In qua cum omnia magnifica, ampla & culta sint, Tempa quoq; habet sibi satis æquâ proportionem respondentia. Ea, quæ Catholicos agnoscit Pastores in sex discriminata est amplissimas Paræcias; Præter Cathedralē duas habet Collegiatas Ecclesias, loca Religiosa quæ viris quæ fæminis habitata vndecim continet. Plura olim numerabantur, sed ea in alios vsus conuersa fuere. Maior autem ac felicior multò esset si vnus Religionis existeret. Nos alijs omisis ad S. Vdalrici Basilicam quam illustrandam suscepimus progrediamur.

Hic inferendus Iconismus Monasterij.

